

JAZYKOVÁ POLITIKA

Európska únia (EÚ) v rámci svojho úsilia podporovať mobilitu a medzikultúrne porozumenie určila učenie sa jazykov za dôležitú prioritu a financuje v tejto oblasti mnoho programov a projektov. EÚ považuje viacjazyčnosť za dôležitý prvok konkurencieschopnosti Európy. Jedným z cieľov jazykovej politiky EÚ je preto dosiahnuť, aby každý občan EÚ ovládal okrem svojho materinského jazyka ďalšie dva jazyky.

PRÁVNY ZÁKLAD

V EÚ, ktorej mottom je „zjednotení v rozmanitosti“, sú jazyky najbezprostrednejším prejavom našej kultúry. Rešpektovanie jazykovej rozmanitosti je jednou zo základných hodnôt EÚ. V článku 3 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) sa uvádza, že Únia „rešpektuje svoju bohatú kultúrnu a jazykovú rozmanitosť“. V článku 165 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa zdôrazňuje, že „činnosť Únie sa zameriava na rozvoj európskej dimenzie vo vzdelávaní, najmä výučbou a šírením jazykov členských štátov“ pri plnom rešpektovaní kultúrnej a jazykovej rozmanitosti (článok 165 ods. 1 ZFEÚ).

Charta základných práv EÚ zakazuje diskrimináciu z dôvodu jazyka (článok 21) a Únii ukladá povinnosť rešpektovať jazykovú rozmanitosť (článok 22).

Prvé nariadenie z roku 1958 o používaní jazykov v Európskom hospodárskom spoločenstve bolo pozmenené v nadväznosti na pristúpenia jednotlivých krajín k EÚ a spolu s článkom 55 ods. 1 ZEÚ sa ním vymedzujú úradné jazyky EÚ^[1]. V ustanoveniach tohto nariadenia a v článku 24 ZFEÚ sa stanovuje, že každý občan EÚ sa môže písomne obrátiť na ktorúkoľvek inštitúciu alebo orgán EÚ v niektorom z týchto jazykov a má právo na odpoveď v tom istom jazyku.

CIELE

Jazyková politika EÚ je založená na rešpektovaní jazykovej rozmanitosti vo všetkých členských štátoch a na vytváraní medzikultúrneho dialógu v celej EÚ. EÚ s cieľom uviesť do praxe vzájomný rešpekt podporuje výučbu a štúdium cudzích jazykov a mobilitu občanov prostredníctvom programov zameraných na vzdelávanie a odbornú prípravu. Ovládanie cudzích jazykov sa vníma ako jedna zo základných zručností, ktorú si musia osvojiť všetci občania EÚ, aby zlepšili svoje šance na vzdelávanie a zamestnanie. Komisia vo svojom príspevku na Sociálnom samite pre spravodlivé

[1] Medzi 24 úradných jazykov EÚ patrí: angličtina, bulharčina, čeština, dánčina, estónčina, fínčina, francúzština, gréčtina, holandčina, chorvátčina, írčina, litovčina, lotyščina, maďarčina, maltčina, nemčina, poľština, portugalcina, rumunčina, slovenčina, slovinčina, španielčina, švédčina a taliančina.

pracovné miesta a rast, ktorý sa konal 17. novembra 2017 v Göteborgu (Švédsko), vytýčila myšlienku európskeho vzdelávacieho priestoru, kde by sa ľudia do roku 2025 „bežne okrem materčiny dohodovorili dvomi ďalšími jazykmi“ (pozri [oznámenie](#)). EÚ tiež spolupracuje s členskými štátmi pri ochrane menšín, a to na základe Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov Rady Európy.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Rozvoj politiky a podpora výskumných projektov v oblasti jazykov

1. Podpora učenia sa jazykov

Rada prijala 22. mája 2019 odporúčanie týkajúce sa komplexného prístupu k výučbe a učeniu sa jazykov. V tomto odporúčaní vyzýva členské štáty, aby väčšmi podporovali učenie sa jazykov v rámci povinnej školskej dochádzky, umožnili vyššiemu počtu učiteľov jazykov vzdelávať sa a vyučovať v zahraničí a presadzovali inovačné metódy výučby používaním nástrojov, ako sú platforma [School Education Gateway](#) a program [eTwinning](#).

2. Porovnateľnosť údajov o jazykovej kompetencii

V roku 2005 Komisia uverejnila [oznámenie](#) o európskom indikátore jazykovej kompetencie, nástroji na meranie celkovej jazykovej kompetencie v jednotlivých členských štátoch. EÚ podporuje aj používanie [Spoločného európskeho referenčného rámca Rady Európy pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie](#). Tento nástroj bol navrhnutý „s cieľom poskytovať transparentný, koherentný a komplexný základ pre vypracovanie jazykových osnov a usmernení pre učebné plány, navrhovanie učebných a študijných materiálov a hodnotenie znalostí cudzích jazykov“. V súčasnosti sa vo veľkej miere používa v Európe a na iných kontinentoch.

3. Európske centrum pre moderné jazyky v rámci Rady Európy a Európske výskumné centrum pre viacjazyčnosť a jazykové vzdelávanie

EÚ úzko spolupracuje s dvoma centrami jazykového výskumu – [Európskym centrom pre moderné jazyky Rady Európy \(ECML\)](#) a [Európskym výskumným centrom pre viacjazyčnosť a jazykové vzdelávanie \(Mercator\)](#). ECML podporuje excelentnosť a inovácie vo výučbe jazykov a pomáha Európanom učiť sa jazyky efektívnejším spôsobom. Jeho hlavným cieľom je pomôcť členským štátom pri zavádzaní účinných stratégií výučby jazykov, a to zameraním sa na učenie sa a výučbu jazykov a podporou dialógu, výmeny najlepších postupov a sietí a výskumných projektov týkajúcich sa tohto programu. EÚ [spolufinancuje projekty ECML](#) zamerané na presadzovanie jazykovej integrácie detí s migrantským pôvodom a na zavádzanie kritérií kvality a porovnateľnosti jazykových testov a ich hodnotenia. Mercator sa zameriava najmä na regionálne a menšinové jazyky v Európe a pracuje na získavaní a inventarizácii, výskume a štúdiu, šírení a uplatňovaní poznatkov v oblasti jazykového vzdelávania v škole, doma a prostredníctvom kultúrnej účasti.

4. Európske magisterské štúdium prekladateľstva

[Európske magisterské štúdium prekladateľstva \(EMT\)](#) je značkou kvality univerzitných prekladateľských programov, ktoré spĺňajú stanovené odborné a trhové požiadavky. Hlavným cieľom EMT je zlepšovať kvalitu prípravy prekladateľov a povzbudiť

kvalifikovaných ľudí, aby sa zamestnali v EÚ. Cieľom EMT je tiež zlepšovať postavenie prekladateľskej profesie v EÚ.

B. Akčné programy

1. Program Erasmus+

[Erasmus+](#) je program EÚ pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport na roky 2021 až 2027. Jedným z osobitných cieľov tohto programu je podpora jazykového vzdelávania a jazykovej rozmanitosti. V [sprievodcovi programom Erasmus+ na rok 2021](#) sa uvádza, že „cieľom ponúkaných možností v rámci jazykovej podpory je zvýšiť účinnosť a efektívnosť mobility, čím salepší učebný výkon, a tak sa prispeje k dosiahnutiu osobitného cieľa programu“ (s. 11.) Účastníkom mobility sa poskytuje [online jazyková podpora Erasmus+](#) s cieľom pomôcť im naučiť sa jazyk hostiteľskej krajiny. Erasmus+ podnecuje spoluprácu na účel inovácie a výmeny osvedčených postupov prostredníctvom partnerstiev v oblasti výučby a učenia sa jazykov. Z programu Erasmus+ sa financujú aj mnohé projekty na podporu výučby a učenia sa posunkového jazyka a na podporu informovanosti o jazykovej rozmanitosti a ochrane menšinových jazykov.

2. Program Kreatívna Európa

V rámci programu Kreatívna Európa sa poskytuje pomoc na preklad kníh a rukopisov v rámci [podprogramu Kultúra](#).

3. Európsky deň jazykov

EÚ a Rada Európy sa na základe veľkého úspechu Európskeho roka jazykov v roku 2001 rozhodli sláviť každý rok 26. septembra [Európsky deň jazykov](#), a to formou rôznych podujatí na podporu jazykového vzdelávania v celej Európe. Cieľom tejto iniciatívy je zvyšovať povedomie širokej verejnosti o mnohých jazykoch, ktorými sa hovorí v Európe, a podnecovať ju k tomu, aby sa učila jazyky.

4. Európska značka pre jazyky

[Európska značka pre jazyky](#) je ocenenie Komisie navrhnuté s cieľom podporiť inovatívne iniciatívy v oblasti výučby a učenia sa jazykov, oceniť nové metódy výučby jazykov a zvýšiť povedomie o regionálnych a menšinových jazykoch. Ocenenie sa udeľuje za najinovatívnejší projekt v oblasti štúdia jazykov, osobe, ktorá dosiahla najväčší pokrok v štúdiu cudzích jazykov, ako aj najlepšiemu učiteľovi/učiteľke cudzích jazykov.

5. Súťaž pre mladých prekladateľov Juvenes Translatores

Komisia každoročne udeľuje cenu [Juvenes Translatores](#) za najlepší preklad 17-ročného študenta v každom členskom štáte. Študenti si môžu zvoliť preklad z a do ktoréhokoľvek úradného jazyka EÚ.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

A. Jazyková rozmanitosť

V prvom rade treba poznamenať, že Parlament prijal vo svojej komunikačnej stratégii politiku viacjazyčnosti, čo znamená, že všetky jazyky EÚ sú rovnako dôležité. Väčšina

parlamentných dokumentov sa prekladá do všetkých úradných jazykov a každý poslanec Európskeho parlamentu má právo vyjadrovať sa v jazyku EÚ podľa vlastného výberu. Podobne návštevy Domu európskej histórie a Parlamentária (Návštevníckeho centra Európskeho parlamentu) sú dostupné v každom z 24 úradných jazykov EÚ.

Parlament navyše od roku 2007 každoročne udeľuje [Filmovú cenu LUX](#), ktorá zahŕňa titulovanie troch filmov, ktoré postúpia do finále, takisto v 24 úradných jazykoch EÚ.

Vo svojom [uznesení](#) z 24. marca 2009 s názvom Viacjazyčnosť: devíza pre Európu a spoločný záväzok Parlament opätovne vyjadril svoju podporu politikám EÚ v oblasti viacjazyčnosti a vyzval Komisiu, aby vypracovala opatrenia zamerané na podporu jazykovej rozmanitosti.

Vo svojom [uznesení](#) z 12. júna 2018 o modernizácii vzdelávania v EÚ Parlament zdôraznil potrebu podporovať na stredných školách výučbu aspoň dvoch predmetov v inom než rodnom jazyku a zlepšiť výučbu jazykov, tak aby študenti mohli popri materinskom jazyku úspešne ovládať ďalšie dva jazyky.

Parlament prijal 11. septembra 2018 [uznesenie](#) o rovnosti jazykov v digitálnom veku, ktoré vychádza zo [štúdie](#) vypracovanej na žiadosť Panelu Parlamentu pre vyhodnocovanie vedeckých a technologických alternatív. V tomto uznesení Parlament vyzval Komisiu, aby stanovila najvhodnejší spôsob zabezpečenia rovnosti jazykov v digitálnom veku a vypracovala silnú a koordinovanú stratégiu pre viacjazyčný digitálny jednotný trh.

Parlament a Rada prijali 20. mája 2021 [nariadenie \(EÚ\) 2021/817](#), ktorým sa zriaďuje program Erasmus+: program Únie pre vzdelávanie a odbornú prípravu, mládež a šport. Tento program v rámci svojej kľúčovej akcie 1 zahŕňa opatrenia na jazykovú podporu, pokiaľ ide o aktivity v oblasti vzdelávacej mobility.

V článku 3 [nariadenia \(EÚ\) 2021/818](#), ktorým sa zriaďuje program Kreatívna Európa (na obdobie 2021 až 2027), sa uvádza, že jedným z cieľov programu je chrániť, rozvíjať a podporovať európsku kultúrnu a jazykovú rozmanitosť a podporovať európske kultúrne dedičstvo.

Vo svojom [uznesení](#) z 11. novembra 2021 s názvom Európsky vzdelávací priestor: spoločný celostný prístup Parlament zdôraznil význam učenia sa cudzích jazykov, najmä angličtiny. Zdôraznil, že je potrebné, aby členské štáty prijali opatrenia s cieľom podporiť rozvoj jazykových zručností na všetkých úrovniach, najmä v primárnom a sekundárnom vzdelávaní, prijali cieľ Rady Európy v oblasti viacjazyčnosti a dosiahli referenčnú hodnotu, podľa ktorej by všetci žiaci mali mať najneskôr pri ukončení nižšieho sekundárneho vzdelávania dostatočnú znalosť aspoň dvoch ďalších úradných jazykov EÚ. Okrem toho bola Komisia v uznesení vyzvaná, aby vytvorila nástroje, ktoré členským štátom umožnia implementovať odporúčanie Rady o komplexnom prístupe k výučbe a učeniu sa jazykov, náležite monitorovala pokrok a poskytovala finančnú podporu školám vyučujúcim európske jazykové zručnosti, najmä materinské jazyky občanov EÚ, ktorí žijú v iných krajinách EÚ. Parlament zároveň vyzval členské štáty, aby zbierali porovnateľné údaje o učení sa jazykov.

B. Podpora menšinových jazykov

V roku 2013 Parlament prijal [uznesenie](#) o ohrozených európskych jazykoch a jazykovej rozmanitosti v Európskej únii, v ktorom vyzýva členské štáty, aby venovali väčšiu pozornosť ohrozeným európskym jazykom a aby sa zaviazali k ochrane a podpore rozmanitosti jazykového a kultúrneho dedičstva EÚ.

Parlament prijal 23. novembra 2016 [uznesenie](#) o posunkovej reči a profesionálnych tlmočníkoch posunkovej reči. Jeho cieľom bolo zdôrazniť, že nepočujúci, hluchoslepí a nedoslýchaví obyvatelia EÚ musia mať rovnaký prístup k informáciám a komunikácii ako ostatní, a to formou tlmočenia posunkovej reči, titulkovania, prevádzania zvukového záznamu na text a/alebo alternatívnych spôsobov komunikácie vrátane tlmočníkov hovoreného jazyka.

Dňa 7. februára 2018 Parlament schválil [uznesenie](#) o ochrane a nediskriminácii menšín v členských štátoch EÚ. Nabáda v ňom členské štáty, aby zabezpečili dodržiavanie práva na používanie jazyka menšín a chránili jazykovú rozmanitosť v EÚ. Zasadzuje sa za dodržiavanie jazykových práv v komunitách, ktoré majú viac ako jeden úradný jazyk, a vyzýva Komisiu, aby posilnila podporu vyučovania a používania regionálnych a menšinových jazykov.

V [uznesení](#) zo 17. decembra 2020 Parlament vyjadril podporu európskej iniciatívy občanov „Minority SafePack“, ktorej cieľom je zlepšiť ochranu jazykových menšín.

C. Konferencia o budúcnosti Európy

V máji 2022 bola na Konferencii o budúcnosti Európy prijatá [správa](#) o konečnom výsledku. V tejto správe sa v návrhu pléna č. 48 uvádza, že EÚ by mala „podporovať viacjazyčnosť ako most k iným kultúram od útleho veku. Menšinové a regionálne jazyky si vyžadujú dodatočnú ochranu, a to so zreteľom na Dohovor Rady Európy o jazykoch menšín a Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín. EÚ by mala zvážiť zriadenie inštitúcie na podporu jazykovej rozmanitosti na európskej úrovni. Počnúc základnou školou by malo byť povinné, aby deti dosiahli najvyššiu možnú úroveň jazykovej kompetencie v aktívnom jazyku EÚ, ktorý nie je ich materinským jazykom. S cieľom uľahčiť európskym občanom komunikáciu so širšími skupinami ich spoluobčanov a ako faktor európskej súdržnosti sa v cezhraničných oblastiach odporúča výučba jazyka bezprostredne susediacich členských štátov EÚ a členské štáty by mali podporovať výučbu angličtiny na certifikovanej úrovni.“

Viac informácií o tejto téme nájdete na [webovom sídle](#) Výboru pre kultúru a vzdelávanie.

OLIVIER YVES ALAIN RENARD / Kristiina Milt
03/2023

